

TROP INTELLIGENT POUR ÊTRE HEUREUX?
L'ADULTE SURDOUÉ

Jeanne Siaud-Facchin

© ODILE JACOB, 2008

PREA INTELIGENT CA SĂ FII FERICIT?
ADULTUL SUPRADOTAT

Jeanne Siaud-Facchin

Translation copyright © 2019 by Philobia

ISBN 978-606-8560-77-9

internet: www.philobia.com

e-mail: contact@philobia.com

Editor: Bianca Biagini

Traducere: Laura Leuca

Redactor: Mihaela Serea

DTP: Petronella Andrei

Copertă: Cătălin Furtuna

Imagine copertă: © Viacheslav Iakobchuk | Shutterstock.com

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SIAUD-FACCHIN, JEANNE

Prea intelligent ca să fii fericit? : adultul supradotat /

Jeanne Siaud-Facchin. - București: Philobia, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-606-8560-77-9

159.9

JEANNE SIAUD-FACCHIN

PREA INTELIGENT
CA SĂ FII FERICIT?

Adultul supradotat

Traducere din limba franceză de
Laura Leuca

philobia

Cuprins

Introducere: Scrisoare pentru cititorii mei	9
CAPITOLUL 1. Ce înseamnă supradotat?.....	
Supradotat: cine ești, mai exact?.....	13
Ce știm în prezent despre supradotați	20
Miturile au viață grea!.....	47
CAPITOLUL 2. De ce este esențial să ne preocupe adultul supradotat?	
În căutarea sinelui...	51
O întrebare frecventă: ce fel de adulți devin copiii supradotați?	56
CAPITOLUL 3. De la copilărie la vârsta adulță: dificila construcție a sinelui	
Copilăria.....	64
Marea etapă: adolescența.....	75
Ziua cea mare: începerea vieții de adult!	93
CAPITOLUL 4. Identificarea și diagnosticarea persoanelor supradotate	
Cum putem descoperi dacă suntem supradotați?	97
Cum să știm dacă suntem supradotați?	99

Stabilirea diagnosticului de supradotat	103
Demersul tipic diagnosticării:	
când scorurile nu sunt atât de semnificative	104
Efectuarea evaluării la vârsta adultă:	
un demers curajos și dificil.....	110
Diagnosticul: de la eliberare la o nouă neliniște	112
CAPITOLUL 5. O personalitate cu fațete neașteptate	123
Încercare de schițare a unei tipologii	123
Hazardul sentimentului de reușită	130
Latura infantilă.....	133
Hipermaturitatea	135
Breșa spațio-temporală:	
a trăi pe mai multe coordonate spațiu-timp	138
Ritmul: a fi mereu discordant	139
Femininul și masculinul: a-i lăsa fiecărui locul său	143
CAPITOLUL 6. Dificultățile asociate statutului de adult supradotat	145
Luciditatea uluitoare	146
Teama.....	149
Vinovăția	158
Sentimentul de neîmplinire.....	160
Plictiseala	161
O nerăbdare greu de ascuns.....	165
Plictiseală și sentimente:	
de la supraimplicare la instabilitatea amoroasă.....	167
Invidia	169
Sentimentele celor din jur.....	171
Hipersensibilitatea invadatoare.....	173
O imensă singurătate	175
Un prieten nu poate fi... decât un prieten	177
Neînțelegerea reciprocă a lumii.....	182

În căutarea unei lumi ideale pierdute.....	184
Hiperconștientizarea	185
Rigiditatea gândirii.....	187
În pană de gândire.....	190
A trăi sau a se vedea trăind?	191
CAPITOLUL 7. Femeile supradotate	196
Femeile supradotate intimidează ușor	198
Cum este o mamă supradată?	198
Femeie supradată căută cu disperare un partener.....	201
„Eu, inteligentă? Glumiți!“.....	202
Mică – dar importantă – constatare personală	203
CAPITOLUL 8. Cuplurile: cine se asemănă se adună?.....	204
Viața de cuplu	204
A ști sau a nu ști că ești supradotat:	
pericol sau beneficiu pentru cuplu?	207
Supradotat + supradotat = cuplu fericit?	
Sau izolare garantată?	208
CAPITOLUL 9. Supradotații cărora le merge bine	210
Itinerariul unui copil supradotat ce va deveni un adult fericit.....	211
Itinerariul unui adult supradotat care face tot ce depinde de el pentru a se simți bine	222
Și dacă fericirea supremă nu există?	
Arta de a ne bucura de orice...	224
Echilibru, calitatea de supradotat și companie: arta fericirii...	226
De la 7 la 77 de ani.....	229
CAPITOLUL 10. Cum să faci să-ți fie bine?.....	231
Capacitatea de a-și reveni este la fel de importantă precum cea de a cădea.....	232

Marele carusel al supradotatului: un adevărat		
<i>montagne russe</i>	233	
Inteligența ca resursă	236	
Hipersensibilitatea ca talent.....	244	
Creativitatea ca perspectivă	246	
Empatia drept competență	250	
Sincronizarea emoțiilor: a intra în tempo.....	253	
Alte trucuri pentru a vă transforma visul de viață într-o viață de vis (sau pe aproape!)	253	
Când reușim să părăsim această luptă epuizantă.....	256	
Speranța.....	257	
 CAPITOLUL 11. Când nimic nu mai funcționează		259
O imagine de sine construită pe baze fragile.....	259	
Putem vorbi despre o patologie specifică		
supradotatului?	265	
Pericolul: erorile de diagnostic	270	
Binefacerile unei inteligențe ieșite din comun, confirmate de mai multe studii recente – iată o veste bună, care să ne ridice puțin moralul	273	
Pe post de concluzie.....	274	

INTRODUCERE

Scrisoare pentru cititorii mei

Dragii mei,

Sunt bucuroasă să vă regăsesc. Dar mărturisesc că am și puțin trac. Ați primit prima mea carte, *L'Enfant surdoué*, cu o căldură și un entuziasm atât de mari, încât îmi este teamă să nu vă dezamăgesc și că nu o să mă ridic la înălțimea așteptărilor voastre. Așa cum se întâmplă adesea cu volumul al doilea al unei cărți sau cu episodul al doilea al unui film care ne-a plăcut și a cărui continuare o așteptăm nerăbdători, dar care nu reușește să-și seducă din nou publicul. Totuși, este adevărat, foarte mulți dintre voi m-ați întrebat când îmi apare următorul proiect. Iată-l aici, îmbogățit cu lucruri descoperite de-a lungul mai multor ani, alimentat de noi cercetări și cu cele mai recente cunoștințe, din perspectiva și înțelegerea mea actuală.

Această carte este o urmare a reflecției și abordării mele în înțelegerea modului de funcționare a supradotaților, particularităților, bogăției și vulnerabilității lor. Dar, de asemenea, și o urmare a evoluției lor de-a lungul timpului. După copilărie, după bulversanta adolescență, vine vîrsta maturității. Ce anume se petrece atunci, mai exact? Ce se întâmplă cu acești copii atipici, cu o dezvoltare atipică uneori, care au întâlnit deseori în

drumul lor obstacole neașteptate, decepții profunde sau eșecuri ușurătoare?

Cum se trăiește ca adult cu această personalitate unică? Ce se poate face cu această inteligență ascuțită ale cărei efecte pot fi atât de dureroase, cum gestionăm această sensibilitate pe care încercăm de mult prea multe ori să o sufocăm, cum ajungem să construim o viață care să ni se potrivească și în care să ne simțim bine? O fi posibil măcar? Și dacă da, cum și cu ce preț? Punându-ne o întrebare dificilă, dar esențială: putem fi adulți supradotați fericiți?

Mai mult, odată apus acest moment al copilăriei în care ideea precocității ar fi putut avea un sens, cum ne putem considera supradotați odată ajunși la maturitate? Cum să îndrăznam? Cum să credem una ca asta? În ciuda acestei intuiții tenace că nu suntem deloc asemenea celorlalți, în ciuda acestei senzații constante de decalaj, în ciuda acestui sentiment confuz de a fi atât de puțin înțeleși, ce imagine de sine ne putem construi la maturitate? Ce sens putem da propriei povești și cum putem înțelege ce am devenit? Cum ne recunoaștem pe noi însine în acest profil atât de special, atât de diferit, cel al unei persoane supradotate?

Aceasta a fost cea mai mare surpriză a mea la publicarea primei lucrări despre copilul supradotat. Trebuie să vă mărturisesc că, atunci când am scris-o, am făcut-o gândindu-mă exclusiv la părinții copiilor supradotați și la dascălii dornici să îi înțeleagă. Nicio clipă, dar absolut niciuna, nu m-am gândit că această carte ar putea fi citită și de către adulți. Adică de adulții care ar putea regăsi în ea urmele, ecourile propriei povești. Că această carte i-ar putea atinge, bulversa. Că anumiți adulți, fără copii, ar cumpăra cartea cu ideea secretă, aproape rușinoasă, că s-ar regăsi printre filele ei. Primele scrisori pe care le-am primit de la adulți șocați, emoționați, transformați ca urmare a lecturării cărții de față m-au impresionat în mod special. Nu mă așteptam cătuși de

puțin... am recitat cartea pentru a înțelege! Atunci, da, am înțeles puțin: vorbesc despre copil, dar copilul care am fost odată, ori care ar fi acela, continuă să trăiască în noi. Și regăsirea acelui copil în sine este regăsirea sau pur și simplu descoperirea acelei părți a identității noastre care uneori ne-a scăpat. Cea pe care nu o înțeleserăm sau, cel mai adesea, care nu a fost niciodată înțeleasă de către ceilalți. Reconectarea cu acea parte din noi însine devine atunci reconfortantă. A ne simții în sfârșit înțeleși aşa cum am fost, aşa cum suntem, în ceea ce am simțit adesea în secret, fără a o crede cu adevărat, din moment ce nimeni nu părea să o recunoască.

De atunci, am întâlnit și am observat numeroși adulți. Printre ei, părinții pacienților mei care, prin ceea ce au trăit și diagnosticul copiilor lor, s-au recunoscut și, dintr-odată, au aruncat asupra propriei povești o privire diferită.

Este asemenea unui proces de identificare în sens invers: de obicei copiii sunt cei care, pentru a crește, se identifică cu părinții lor. În cadrul acestor consultații în care se vorbește despre copil și li se explică părinților modul lui de a funcționa, părintele este acela care se recunoaște și se identifică cu propriul copil. Este un fenomen tare curios și interesant de observat care se rulează *în timp real* în momentul consultației. Asistăm la un soi de „precipitare” a poveștii părintelui. În sensul chimic al termenului. Ca și cum și-ar reciti viața pe repede înainte, condensând toate evenimentele, momentele, emoțiile... și ca și cum, fără tranziție, aş fi vorbit despre el, despre viața sa... În acele momente, părintelui aproape că îi este greu să se reconecteze. S-a îndepărtat foarte mult de sine însuși. Și trebuie, în primă instanță, să-l readuc ușor la realitatea consultației: se află acolo pentru copilul său. Pentru el, părintele, ne vom revedea mai târziu, dacă o dorim.

Apoi am mai întâlnit și adulți „rătăcind” pe drumul vieții lor. Care au dat peste cartea mea la un moment dat și au nevoie să

știe, să înțeleagă, să își reia cursul propriei povești, pentru a încerca să redea un sens, o direcție drumului.

Iată de ce am scris această nouă carte. Prima scrisă și dedicată adulților. O carte pentru ei, pentru voi, cei care ați avut încredere în mine și doriți să mergeți puțin mai departe. De acord, să pornim la drum, chiar vreau să refac o bucată de drum alături de voi.

În această carte, vom vorbi iar despre copilărie, despre adolescență. Pentru a înțelege mai bine adultul de astăzi. Pentru a explora căi de împlinire care pleacă de la ceea ce suntem. În mod intim. Experiența mea de acum m-a învățat că acest ocol pentru o „lectură” a propriei povești, astfel încât să înțelegem cum suntem cu adevărat, este de neevitat. A fi supradotat conferă o coloratură atât de specială ansamblului personalității, viziunii pe care o avem asupra lumii și asupra noastră, încât dacă ignorăm această dimensiune a sinelui, există riscul să trecem pe lângă propria viață. Și cred că nu avem dreptul să o ignorăm. Și că noi, profesioniștii, avem datoria de a ține cont de ea pentru a-l ajuta pe fiecare să se împlinească prin fericirea care-i aparține. Unică.

Cartea de față vă este dedicată, împărtășesc ceea ce am înțeles alături de voi și sunt bucuroasă de această nouă descoperire. Vă mulțumesc pentru încredere, le mulțumesc tuturor pacienților mei, mici și mari, care m-au împins să o scriu. Celor care m-au obligat să continui, iar și iar, să reflectez, să avansez, să gândesc, să caut. Pentru a înțelege, iar și iar... asemenea lor!

CAPITOLUL 1

Ce înseamnă supradotat?

Supradotat: cine ești, mai exact?

Să fie supradotații doar un subiect la modă?

Efectul de lupă și uneori deformant al mass-media ne poate face să credem că este vorba despre o populație „campioană”, fabricată de părinți în căutarea autosatisfacției sau de către psihologi fascinați de aceste „supercreiere”.

Este adevărat că interesul față de cei despre care altădată se credea că au primit totul de la viață este relativ recent.

Ce-s-a întâmplat? O conjuncție a mai multor factori: creșterea numărului de consultații la psiholog acordate copiilor și adolescenților și o interpretare doar generală a evaluării psihologice. Cu o constatare deseori alarmantă: copiii cu IQ ridicat au dificultăți școlare serioase și au parte de tulburări psihice uneori grave. Alții dezvoltă tulburări de comportament și de adaptare socială ce le pun în pericol educația. Adulți care, la urma urmei, sensibilizați de traieră copilului lor sau de către influența subiectivă a demersurilor personale, au venit să îngroașe cu dificultățile și suferința lor rândul consultațiilor psihologice.

Ce au ei în comun? Se dovedesc să fi supradotați și caută răspunsuri adaptate indispoziției lor, problemelor proprii de viață și de integrare. Și, de asemenea, de reușită.

În ultimii ani, un curent de cercetări universitare și științifice, o sensibilizare în sistemul de învățământ, ceva cursuri timide în mediul medical au văzut lumina zilei... Totuși, în realitatea de zi cu zi a acestor copii și adulți aflați în căutarea înțelegerii, companiei și a sprijinului, măsurile și propunerile concrete rămân rare.

Curentul care consideră supradotatul drept o persoană avantajată și superioară rămâne preponderent și este în continuare unul dominant.

Cum să integrăm practic și să recunoaștem acest paradox central care fragilizează supradotatul pe drumul său: relația profundă și intimă ce există între inteligența extremă și vulnerabilitatea psihică?

„Raporturi stranii. Oare gândirea extremă și suferința extremă deschid același orizont? Oare a suferi înseamnă, într-un final, a gândi?”

Maurice BLANCHOT¹

- Ce confundăm: inteligența cu performanța.
- Ce amestecăm: competențele cu reușita.
- Ce suprapunem: potențialul cu eficacitatea intelectuală.
- Ce asociem: o inteligență elevată din punct de vedere cantitativ (aceea a celor mai inteligenți decât norma), dar adaptată exigențelor mediului, și o inteligență diferită din punct de vedere calitativ, al cărei mod de funcționare poate fi un izvor de suferințe și eșecuri, aceea a supradotaților (inteligenți, de altfel).
- Ce uităm: a înțelege, a analiza, a memora rapid nu înseamnă că persoana respectivă știe și gestionează corect totul.
- Ce minimalizăm: inteligența extremă este strâns legată de sensibilitatea extremă, dar și de receptivitatea emoțională extremă.

- Ce ascundem: hiperinteligenta și hipersensibilitatea vulnerabilizează și fragilizează.
- Ce ignorăm: a simți și a percepe cu o luciditate ascuțită toate componentele lumii materiale și ale relațiilor umane generează o reactivitate emoțională constantă, sursa unei anxietăți difuze.

De îndată ce ne gândim la inteligență, ni se activează numeroase reprezentări paradoxale. Ne punem întrebări asupra sensului: ce înseamnă să fii intelligent? și asupra consecințelor: ce presupune a fi intelligent? și asupra așteptărilor: ce trebuie să fac pentru a fi intelligent? Mai mult, dacă nu reușesc în viață, îmi este pusă la îndoială inteligența? Iată cât de puternice sunt aceste idei, convingeri, iluzii, contradicții și temeri legate de inteligență sau de efectele sale.

„Inteligența e bună, dar vine mai mereu la pachet și cu alte două-trei cehștii, mai puțin plăcute”, îmi explică Aurore. „Aș fi ales doar inteligența, căci e adevărat că este de ajutor! Dar cu restul e tare dificil de trăit!”

¹ Maurice Blanchot, *Le Livre à venir*, Gallimard, 1959.

De reținut

- A fi supradotat este, înainte de orice, un fel de a fi intelligent, un mod atipic de funcționare intelectuală, o activare a resurselor cognitive ale căror fundamente cerebrale diferă și a căror organizare arată particularități neașteptate.
- Nu este vorba despre a fi mai intelligent *cantitativ*, ci de a dispune de o inteligență diferită din punct de vedere *calitativ*. Nu este același lucru!
- Statutul de supradotat asociază un nivel foarte înalt de resurse intelectuale, o inteligență în afara normelor, capacitați enorme de înțelegere, analiză, memorare și o sensibilitate, o emotivitate, o receptivitate afectivă, o percepție prin cele cinci simțuri, o clar-viziune a cărei ampolare și intensitate invadază câmpul gândirii. Cele două fațete sunt PERMANENT împlicate.
- A fi supradotat este un mod de a fi ce colorează întreaga personalitate.
- A fi supradotat înseamnă să te ghidezi mereu după emoții și să te gândești permanent la frontierile infinitului.

► Pentru a înțelege mereu cele două fațete ale supradotatului: intelectul și partea emoțională

A nu lua în calcul particularitățile de funcționare ale supradotatului pe acești doi versanți, intelectual și afectiv, care vor construi întreaga sa personalitate, care vor marca toate etapele dezvoltării sale și construcția întregii vieți, înseamnă să neglijăm o întreagă parte a populației sub pretextul unor ideologii depășite și al neînțelegерii. A fi supradotat nu este nici o șansă din naștere, nici o binecuvântare a zeilor, nici un dar privilegiat, nici ceva de invidiat.

Este o personalitate specială, cu multiple resurse intelectuale și afective, al cărei potențial nu se va putea materializa decât dacă și numai dacă această componentă este cunoscută, înțeleasă și recunoscută. Integrarea sa aduce posibilitatea de a construi

Să tragem un semnal de alarmă!

În prezent, constatăriile clinice sunt alarmante: copiii supradotați au un parcurs școlar adesea extrem de haotic, sunt fragili din punct de vedere psihologic, au repere narcisiace volatile, suferă de o conștientizare dureroasă a realității. Într-o dinamică pozitivă a vieții, în funcție de personalitatea lor, vor reuși să-și dezvolte mecanisme de apărare și resurse pentru a-și transforma particularitatea în atu. Dar, în cazul persoanelor a căror dezvoltare este marcată de dificultăți afective multiple, se vor manifesta tulburări psihice. În adolescență, decompensările psihologice sunt frecvente, cu tablouri clinice atipice, cu responsabilizări dificile și un prognostic uneori sumbru.

Dificultățile vor fi mai mult sau mai puțin marcate, în funcție de cum va fi sau nu depistat copilul și de vârsta la care se stabilește diagnosticul. Când cel mic crește fără a ști cine este el cu adevărat, riscurile de tulburări psihice devin cu adevărat amenințătoare. La vârsta adulță, personalitatea va fi construită inegal, pe baza unor renunțări și a unor răni, a unor credințe eronate despre sine și despre lume sau pe niște mecanisme rigide concepute pentru a se proteja de intensa ei vulnerabilitate. Haotic, inconfortabil, sinuos, parcursul adultului supradotat este deseori tulburat.

Bineînțeles, unii adulți supradotați vor găsi un echilibru de viață confortabil, își vor construi proiecte satisfăcătoare, vor avea o viață reușită. Dar, deși există specialiști care afirmă că persoanele care au reușit în viață reprezintă o amplă majoritate, cum am putea să ignorăm totuși toți acești adulți rătăcitori a căror problemă centrală ține de faptul că nu știu ce sunt?

O viață ce ne place, în care ne simțim bine, aşa cum își dorește oricare dintre noi. A o ignora sau, mai rău, o a nega, presupune asumarea riscului de a trece pe lângă noi însine și de a ne petrece viața cu un sentiment profund de lipsă și neîmplinire ce poate duce, în cea mai gravă formă a sa, la o inadaptare socială dureroasă sau la tulburări psihice severe.